Prof. nadz. dr hab. Andrzej Gębski,
Dziedzina - sztuki muzyczne
Dyscyplina artystyczna - instrumentalistyka
Adres do korespondencji:
02-791 Warszawa, ul. Stryjeńskich 13 m 15
tel. kom: +48 604 556 472
e-mail: agebski@chopin.edu.pl

Warszawa, dn. 23 sierpnia 2016 r.

RECENZJA

Zleceniodawca recenzji:
Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, Wydział Instrumentalny - pismo z dnia 11 lipca 2016 roku, zlecenie podjęte na podstawie *Ustawy z dnia 14.03.2003 roku tekst jednolity o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki* (Dz. U. Nr 65, poz. 595 wraz ze zmianami Dz. U. z dnia 27.07.2005 roku nr 164, poz. 1365, art. 14 ust. 2 pkt. 2).

Dotyczy
Uchwały Rady Wydziału Instrumentalnego AM w Gdańsku z dnia 16 lutego 2015 roku oraz z dnia 27 czerwca 2016 r. w sprawie:

- wszczęcia, na wniosek Pana **mgr Jana Romanowskiego** przewodu na stopień doktora sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka
- wyznaczenia mej osoby recenzentem

W świetle *Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65. poz. 595, ze zmianami Dz. U .nr 164, poz. 1365 z dnia 17.08.2005 r., tekst jednolity art. 6 ust. 1, 3)* Rada Wydziału Instrumentalnego posiadała uprawnienia do prowadzenia przewodu doktorskiego na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej *instrumentalistyka* .

Wyniki głosowania Rady Wydziału Instrumentalnego dot. wszczęcia przewodu

Liczba uprawnionych członków Rady	**20** osób.
Na posiedzeniu było obecnych uprawnionych	**15**
Oddano głosów ważnych:	**15**
Za wszczęciem przewodu doktorskiego,	**12**
Głosów wstrzymujących się	**3**
Głosów przeciwnych	**0**

Quorum głosujących w chwili podejmowania uchwały zostało zachowane.

Wyniki głosowania Rady Wydziału Instrumentalnego dot. powołania mej osoby recenzentem

Liczba uprawnionych członków Rady	**18** osób.
Na posiedzeniu było obecnych uprawnionych	**13**
Oddano głosów ważnych:	**13**
Za powołaniem mej osoby recenzentem,	**11**
Głosów wstrzymujących się	**2**
Głosów przeciwnych	**0**

Quorum głosujących w chwili podejmowania uchwały zostało zachowane.

Do nadesłanego mi przez Przewodniczącą Rady pisma sygnowanego datą 11 lipca 2016 roku, informującego o wszczęciu przewodu doktorskiego i wyznaczeniu mej osoby recenzentem pracy doktorskiej Pana **mgr Jana Romanowskiego „Wpływ historycznej wiedzy oraz dawnych technik wykonawczych na współczesną interpretację koncertów skrzypcowych Jana Sebastiana Bacha"** została dołączona następująca dokumentacja z posiedzeń Rady z dni: 16 lutego 2015 roku oraz z 27 czerwca 2016 r.

- uchwała o wszczęciu przewodu doktorskiego
- uchwała o wyznaczeniu mej osoby recenzentem pracy doktorskiej kandydata
- wyciąg z protokołu Rady Wydziału Instrumentalnego w dniu 27 czerwca 2016 roku.
- protokoły komisji skrutacyjnej z przeprowadzonych głosowań,
- lista obecności członków Rady Wydziału Instrumentalnego z w/w posiedzeń
- lista członków Rady Wydziału zaliczanych w dyscyplinie artystycznej - ***instrumentalistyka*** do minimum kadrowego,

Podstawowe dane o Kandydacie

Pan Jan Romanowski urodził się dnia 14 września 1978 roku. Studia wiolinistyczne ukończył w klasie skrzypiec prof. Marcina Baranowskiego w Akademii Muzycznej w Poznaniu, 25 czerwca 2001 r. otrzymując dyplom z wyróżnieniem.

Swoje kwalifikacje artystyczne Pan Jan Romanowski podnosił również podczas Mistrzowskich Kursów Muzycznych w klasach takich autorytetów jak: Jadwiga Kaliszewska, Marcin Baranowski i inni.

Doktorant jest związany pracą jako artysta i pedagog :

- od 1999 roku jako nauczyciel Ogólnokształcącej Szkoły Muzycznej im. J. Kaliszewskiej w Poznaniu
- w latach 2011 – 2013 z Akademią Muzyczną im. I.J. Paderewskiego w Poznaniu
- od roku 2011 do chwili obecnej z Akademią Muzyczną im. F. Nowowiejskiego w Bydgoszczy
- od 1998 r. jako skrzypek i założyciel Tria TAKLAMAKAN
- od 2005 r. wraz z pianistą Michałem Karasiewiczem w duecie ARDENTE

Wedle obowiązujących przepisów dorobek artystyczny i pedagogiczny doktoranta nie podlega ocenie. Jednakże trudno nie wspomnieć osiągnięć artystycznych i dydaktycznych Pana Jana Romanowskiego, które moim zdaniem stanowią pewien wkład w polską kulturę muzyczną.

Przedstawiona dokumentacja, wykazy działalności artystycznej oraz dydaktycznej doktoranta wskazują na osobę aktywną.
W załączonej dokumentacji w latach 1994-2015 wykazanych jest 138 koncertów z czego 73 w Trio TAKLAMAKAN, którego doktorant jest założycielem. Są również wykazane koncerty zagraniczne w Niemczech, Danii i Rosji.
Wedle dokumentacji, działalność koncertowa nie obfituje w koncerty solowe ale jest to w mojej ocenie: po pierwsze syndrom czasów, w których żyjemy a wykonanie jakiegokolwiek koncertu wymaga (oprócz codziennego ćwiczenia) olbrzymiego nakładu pracy biurowej; po drugie jest to wynik działalności kameralnej a także dydaktycznej i organizatorskiej doktoranta, która jest wyjątkowa.
60 nagród uczniów i studentów doktoranta, zdobytych przez nich w konkursach muzycznych, jak na dość krótką działalność pedagogiczną jest liczbą imponującą a fakt dodatkowej pracy, jaką nauczyciel musi włożyć w przygotowanie ucznia do konkursu, budzi uznanie.
Interesujący i wart podkreślenia jest fakt, że doktorant jako skrzypek charakteryzuje się dużą wszechstronnością uprawiania różnych stylów muzycznych; od prezentowanej w pracy gry barokowej na współczesnych skrzypcach po koncerty muzyki teatralnej czy wręcz rozrywkowej (występy z G. Bregovicem, H. Banaszak, Teatrem Dnia Ósmego).

Ocena pracy

Pracę doktorską Pana **mgr Jana Romanowskiego pt.: „Wpływ historycznej wiedzy oraz dawnych technik wykonawczych na współczesną interpretację koncertów skrzypcowych Jana Sebastiana Bacha"** stanowi dzieło artystyczne zarejestrowane na płycie CD wraz z jego opisem, w formie książkowej, co tworzy logicznie przemyślaną całość.
Fakt, że skrzypek wybrał na swój doktorat realizację partii solowej koncertów skrzypcowych J. S. Bacha na współczesnym instrumencie wraz z akompaniamentem instrumentarium barokowego jest pomysłem nowatorskim i odważnym.

Dzieło artystyczne rozpatrywać należy w dwóch przenikających się warstwach: artystycznej - stronie brzmieniowej wynikającej z umiejętności instrumentalnych i założeń interpretacyjnych oraz naukowej - związanej z zastosowaniem wiedzy i jej wpływu na założenia interpretacyjne oraz zagadnienia gry .

Grę doktoranta charakteryzuje, oprócz bardzo dobrej intonacji (z nielicznymi, drobnymi chybieniami) i techniki, przede wszystkim świadome kształtowanie dźwięku, które nie tylko doskonale uwypukla naturalne walory skrzypiec, wolne od cech przeforsowania, ale także dostosowane jest do treści fraz wynikających z poszczególnych fragmentów dzieł. Dźwięk, który stosuje doktorant jest wynikiem jego głębokich studiów nad muzyką barokową i próby przeniesienia specyfiki barokowej techniki smyczkowej na operowanie smyczkiem współczesnym. W moim przekonaniu jest to próba bardzo udana. W koncercie podwójnym dźwięk doktoranta jest silniejszy i bardziej do mnie przemawia. Trzeba przy tym podkreślić, że wykonawcą partii drugich skrzypiec jest Aureliusz Goliński - uznany skrzypek – interpretator muzyki dawnej, Profesor The Royal Danish Academy of Music w Kopenhadze wraz ze znanym i cenionym zespołem Arte dei Suonatori.
W sferze techniki instrumentalnej nie słychać zagadnień , których doktorant by nie zgłębił. Wibracja i jej różne odmiany z założenia są bardzo powściągliwe i w minimalnym stopniu stosowane - o czym doktorant napisał w opisie, dlatego ten środek wykonawczy nie może podlegać ocenie.
Sam sposób przedstawienia wizji muzycznej, estetyki brzmienia i filozofii realizacji zadań spoczywających na instrumentaliście – wykonawcy wpisuje się w linię nauczania prof. Marcina Baranowskiego, z której to klasy doktorant się wywodzi.

Opis pracy doktoranta – pracownika naukowo-dydaktycznego Akademii Muzycznej im. Feliksa Nowowiejskiego w Bydgoszczy, w mojej ocenie spełnia kryteria przymiotnika „naukowy". Z jednej strony świadczy o potencjale doktoranta, odpowiednim wyborze i doborze metod badawczych a z drugiej o rzetelnym podejściu doktoranta do funkcji nauczyciela akademickiego.
Treść opisu oparta na logicznym i prawidłowo skonstruowanym konspekcie jest czytelna i interesująca.
W kolejnych rozdziałach opisu doktorant przedstawia sylwetkę Jana Sebastiana Bacha, jego twórczość w kontekście rozwoju koncertu solowego, w tym skrzypcowego; rozwój wykonawstwa i historyczne wskazania wykonawcze zawarte w pracach metodycznych dotyczących epoki baroku, a także wiele innych ciekawych informacji i przemyśleń związanych z analizą prezentowanych koncertów skrzypcowych Bacha.
Logiczne formułowanie myśli oraz odpowiedzi na zawarte tezy są precyzyjne i zrozumiałe. Nienaganny język pracy spełnia standardy pracy doktorskiej a tzw. „piśmiennictwo" – odsyłacze, przypisy, przykłady, bibliografia itd. są prawidłowe. Zarówno układ opisu jak i komplementarność rozdziałów nie budzą zastrzeżeń. Uważam, ze rozdziały mogłyby być, oprócz numeracji, opatrzone tytułami co pozwoliłoby na klarowne scalenie konstrukcji opisu.

W opisie pracy zabrakło szczegółowej daty urodzin Bacha (dzień i miesiąc), szczegółów rejestracji (nagrania) – gdzie się odbyło i kiedy?. Stawianie tezy, iż „odkrycie" muzyki Bacha jedynie przez Mendelssohna, jak na pracę doktorską jest, w mojej opinii, zbyt dużym uproszczeniem. Przydałoby się również wyjaśnienie dlaczego w pierwszej i trzeciej części koncertu d-moll nie ma żadnych znaków

przy kluczu (podobnie jak w I Sonacie g-moll gdzie widnieje tylko jeden bemol). Ta informacja dla młodych odbiorców byłaby niezwykle cenna.

Te drobne uchybienia nie mają jednak wpływu na ogólną wartość pracy zarówno w sferze merytorycznej jak i popularyzującej wykonawstwo stylistycznie barokowe na instrumencie współczesnym.

W pełni podpisuje się pod słowami doktoranta, który w ostatnich zdaniach zakończenia napisał:
„zdając sobie sprawę z różnic pomiędzy budową historycznych skrzypiec i smyczka a współczesnym instrumentarium, swoją pracą podjąłem próbę udowodnienia tezy, że pierwszoplanowym elementem, zbliżającym dzisiejsze interpretacje do dawnych, nie jest użycie oryginalnych instrumentów, lecz poznanie – lub raczej próba poznania- ówczesnej praktyki wykonawczej. W ten sposób wykonawcy mogą odrzucić „naleciałości", które pojawiły się w czasie wielkiego powrotu do sal koncertowych muzyki Bacha w XIX wieku i trafić do współczesnych słuchaczy wykonaniami muzyki dawnej noszącymi cechy stylu i estetyki jej właściwej."
Idea ta powinna przyświecać wszystkim wykonawcom utworów różnych epok, tak by ich gra była zgodna z intencjami kompozytora a także współczesnymi trendami, jeżeli tendencje te są logicznie i merytorycznie uzasadnione a nie wynikają li tylko z chęci zaistnienia.

Konkluzja

Podsumowując, należy stwierdzić, iż praca doktorska mgr Jana Romanowskiego poprzez nagranie kompletu koncertów skrzypcowych J. S. Bacha oraz rzetelny opis rozwiązuje przedstawioną problematykę. Osobiście nie znam realizacji Koncertów skrzypcowych Bacha będącej koneksją wykonawczą skrzypiec współczesnych z barokowymi.
Jest to prawdopodobnie pierwsza taka realizacja, będąca oryginalnym rozwiązaniem zagadnień opisanych w dysertacji.
Wiedza historyczna dotycząca wykonawstwa muzyki baroku powinna zajmować w świadomości odbiorców, szczególnie młodych, miejsce podstawowe. Uświadomienie znaczenia owej wiedzy we współczesnym wykonawstwie, w moim przekonaniu stanowi o znaczącym wkładzie tej dysertacji w rozwój zarówno dyscypliny artystycznej reprezentowanej przez doktoranta jak i całej dziedziny sztuk muzycznych.
Stwierdzam, że doktorant wykazał się stosowną wiedzą teoretyczną, oraz umiejętnościami do prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej a jego praca doktorska w sposób oryginalny rozwiązuje zagadnienia zawarte w temacie, spełniając tym samym bez zastrzeżeń wymagania art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14.03.2003 roku.
Pracę doktorską Pana mgr Jana Romanowskiego przyjmuję.

Prof. dr hab. Andrzej Gębski